

Táj és folyóirat. Bálint Sándor éppen jelen számunkban mutat rá, milyen fontos, hogy a nevelők ismerjék a tájat, melynek gyermekeit az emberi művelődés szolgálataiba bevezetik. Ő is felveti ismételtén a táji nevelés gondolatát; ezt a legjobban kétségtelenül az a nevelői folyóirat szolgálhatná, amely a megfelelő körzetben jelenik meg s így munkatársai olyan emberek, akik élő kapcsolatban állnak a tájjal és népével. Persze kérdés, vajjon a szűkebb értelemben vett tájegység szerint igazodják-e ez a nevelői gondoskodás, vagy inkább olyan területekre tekintsen, melyeket a közelmúlt vagy jelen eseményei bizonyos sorsközösségbe sodortak s így nagyjában azonosak megoldatlan kérdéseik. A mai megnagyobbodott Magyarország területén ilyen szempontból az ismert tájegységek helyett az Alföld és Dunántúl kivételével inkább a különböző felszabadult területek »táji egységéről« lehetne szó, melyet az elmúlt két évtized történelmi megpróbáltatásai alakítottak ki. Nyilvánvalóan külön nevelői feladatok adódnak a visszatért felvidéki és kárpátaljai országrész, a hazatért erdélyi terület és a Bácska körzetében, ha ezek azelőtt nem is jelentettek ilyen összetételben mind tájegységet. Örvedetesnek mondható tehát a megfelelő folyóiratok megjelenésének ténye s hisszük, hogy ezek a sajátos nevelői kérdések megvilágításával és tisztázásával jelentősen hozzájárulnak majd az egyetemes magyar nemzetnevelői gondolkodás kialakulásához. A Felvidéki Nevelő és az újonnan megindított Erdélyi Iskola eddig megjelent számai igertermékeny megbővülését jelentik nevelői szemlélődésünknek. Kívánatos, hogy a két folyóirat minél

sokrétűbben dolgozza fel azt a sok nevelői kérdést, mely az egybehangelődés, a peremmagyarország, a más nemzetekkel való szoros együttélés tényeiből adódik és megoldásra vár. Persze magátólértelődő követelmény, hogy mindezek a folyóiratok állandóan számontartsák kölcsönösen szellemi eredményeiket, mintegy összehasonlító módszerrel kutassák a magyar lelkület és magyar magatartás különféle megnyilvánulásait és így készítsék elő a valóban lényegre ható nemzetnevelői munkatervet részleteiben érvényesülő egyetemességgel. A Nevelésügyi Szemle hagyományos törekvése, hogy az egész magyarország minden nevelői kérdésére a lehető legérzékenyebben felfigyeljen, külön öröm tehát számunkra, hogy a meginduló, illetőleg felelevenített folyóiratok gazdag sokféleségben tárják eléink a magyar nevelői élet sokrétű kérdéseit s ez egyszermind kötelességet is ró reánk, hogy mi is behatóbban foglalkozunk az Alföld és a Bácska sajátos kérdéseivel, miközben persze töretlenül magunkénak valljuk az egész magyar nevelői feladatkör elmélyedő, lelkiismeretes szolgálatának gondját is. Az így megfogalmazott »táji folyóiratok« együttműködése gazdag jövőt ígér a magyar nemzetnevelői gondolkodás és gyakorlat számára.

Az iskolatörténet-írás fontosságára ezen a helyen már rámutatunk. Igyekeztünk is lapunkban számontartani az ilyen vonatkozású műveket. Most ismét két iskola-életrajzról emlékezhünk meg. Az egyik a Budapesti áll. Verbőczy István Gimnázium 50 éve (1892—1942. Budapest, 1942. 64 old.) Trombitás Gyula dr., az intézet volt növen-

déke és jelenlegi tanára gyűjtötte össze az intézet félszázados életének emlékeit dicséretes szorgalommal és igen tanulságos csoportosítással. Az iskola történetének vázolója után néhány táblázatban szemlélteti ennek a fejlődésnek egyes külső megnyilatkozásait és tényezőit. Az iskola tanárai és volt növendékei sorában több nagynevű tudós, illetőleg későbbi híres férfiúnak a nevét találjuk.

A Verbóczy-gimnázium története egy viszonylag kedvező körülmények között fejlődő iskolának az életét tárja elénk. Éppen ezért sok szempontból tanulságos mellé állítani Bíró Vencel tanulmányát, mely a Kolozsvári róm. kat. Gimnázium erőfeszítéseit ismerteti a román uralom éveiben. (Különlenyomat a kolozsvári róm. kat. gimnázium 1940-41. tanévi Évkönyvéből.)

A sokoldalú történeti érzékkel készült írás tükörképe lehet a román uralom alá került valamennyi erdélyi magyar iskola sorának. Az új imperiumnak első dolga volt u. i. az államfordulat

után az iskolákat a maga felügyeleti és ellenőrző joga alá vonni, tanulmányi anyagukat, és főleg tanulmányi rendjüket pedig lehetőleg a román közoktatási rendszerhez szabni. Így tehát a kolozsvári gimnázium 20 éves története is elsősorban a magyar jellegének mentéséért folytatott küzdelem volt. Ennek részletes bemutatása továbbá a kisebbségi élet tanulságainak bölcs levonása avatja Bíró Vencel értekezését a megszállás korabeli erdélyi magyar iskolaügy egyik beszédes tanújává. -- Ezekkel a tanulmányokkal kapcsolatban utalunk arra, milyen érdekeltő lenne a hosszabb és változatos multira visszatekintő intézetek történetének tárgyalása során foglalkozni az intézet neves tanáraival. A pedagógus-egyéniségeknek példaadó vonásai tárulnának itt elénk.

Vagy érdekes lenne a hivatalos feljegyzések alapján elemezni, hogy milyen nevelői habilitást mutattak az intézetnél működő nagy írók és költők. (Babits, Móra, Juhász Gyula, Szabó Dezső, stb.)

Kispart-i-alapítvány. Az eddig kimutatott összeg: 1286 P. Ehhez a következő további adományok folytak be: Szegedi Damjanich-utcai áll. elemi isk. 8 P, Vásárhelykútasi áll. elemi isk. 19 P. Békéscsabai m. kir. áll. leánygimn. 105 P. Ujszegedi közs. elemi iskola 8 P, Békési elemi iskolák lí. körzete 15 P. Összesen: **1438 P.** A további adományok nyugtázását folyóiratunk következő számában folytatjuk. A befizetések csekk száma: 603, címe: Szeged-Csongrádi Takarékpénztár (az értesítő lapon a következő jelzéssel: Kispart-i alapítvány).